

אורות השבוע

ב' אייר תשס"ד

תזריע-מצורע

גליון תורני
היוצא לאור ע"י
כולל זכרון שניאור

אור הלכה

בענין הידור מצוה במילה ושאר מצות

הרב משה מנחם ווילנער

המצוה, אבל אינו מעכב לחפות קרני השור בזהב כמו מביאי ביכורים להידור מצוה, משום דאין זה הידור בעצם המצוה אלא הידור מבחוק, ואינו מעכב. ובה מיושב קושית התוס'.

אבל יש להקשות, כתב החת"ס, ממילה, דציצין שאינן מעכבין את המילה, מפורש בגמ' שבת (קלג.) דהוא משום זה קלי ואנוהו ויש צד בגמ' דאפי' בשבת אי פירש יש לחזור עליהם, ואפי' אי לא חזר אינו מעכב, והמילה כשרה, וקשה על ר' אחא בר יעקב הא זה הידור בעצם המצוה ולא הידור מבחוק, וא"כ למה אינו לעיכובא. ותירץ, דזה שאינן מעכבין את המילה הביאור הוא דהילד נחשב נימול, ומותר לו לאכול תרומה ולהביא קרבן פסח, דמסולק ממנו הערלה, רק, כלפי מצוות האב שצריך למולו, לא קיים, שחסר משום זה קלי ואנוהו, וזה מעכב לעושי המצווה, ולא במצוה עצמה, ובה מיושב שיטת רש"י.

ויש לחקור מהו העיכובא של "ואנוהו". האם הוא ביאור בכל מצוה שבתורה, דהיינו יש מצות ציצית, ובא הכתוב וביאר מה היה כוונת הבורא בציווי של עשיית ציצית, שצריך להיות בהידור, וא"כ נמצא כשהוא אינו מהדרו הא לא קיים מצוות ציצית, או דהם שני ענינים מופרדים, יש מצוה ויש ציווי נוסף של "ואנוהו", ואי לא קיים "ואנוהו" אף דעשה ציצית, כיוון שלא קיים המצוה של ואנוהו, הוא מעכב, אבל לא מטעם המצוה רק משום "ואנוהו". ולכאורה, לפי מה שכתב החת"ס חזינן כצד השני, דאין ואנוהו ביאור במצוות מילה, אלא הוא חיוב נוסף, והוא מוטל על העושי מצוה, דאם הוא ביאור בעצם המצוה איך הבן נחשב נימול הא לא קיים המצוה דחסר בו ההידור. אבל לכאורה אפשר לתרץ הקושיא ממילה באופן אחר, דישי ב' ענינים במילה, להיות נימול ועשיית מצוות מילה, וזה שמוטל על הבן להיות נימול אין שייך ואנוהו דאין זה תלוי בו, אבל מצות האב שייך בו ואנוהו ולכן מעכב מצותו. ולפי פירוש זה, אין ראייה לאיזה צד, אי הוי "ואנוהו" ביאור המצוה או לאו,

איתא במס' גיטין (כ.), אמר ר' חסדא גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים אין השם מן המובחר, ע"כ. והיינו שר' חסדא סבר לדמות כתיבת ס"ת לכתבת גט, וכמו שרבנן ור"י חולקים התם בענין כתיבת השם, גם לענין גט חולקין, והמחלוקת תלוי בדני כתיבה אי מחשבינן כתב על גבי כתב להיות נחשב כתיבה. והמשיך הגמ', אמר ר' אחא בר יעקב דלמא לא היא, עד כאן לא קאמרי רבנן התם דבעינן "זה קלי ואנוהו" וליכא, אבל הכא לא, ע"כ.

דדוקא בס"ת יש ענין זה קלי ואנוהו, דהוא ענין התנאה לפניו במצות, אבל בגט לא איכפת לרבנן אי עבר עליו עוד פעם, ואפי' הם מודים דכשר. וכתב החת"ס בחידושו למס' סוכה דמשמע מר' אחא בר יעקב, שלרבנן "זה קלי ואנוהו" לעיכובא, וכן מצינו שרש"י נקט כן לפסוק כמו ר' אחא בר יעקב, בסוכה (כט:) במתני' דלולב הגזול והיבש פסול, ופי' רש"י (ד"ה יבש) דבעינן מצוה מהודרת דכתיב ואנוהו. והקשו עליו בתוס' שם דאין ענין "ואנוהו" אלא לכתחילה, דהא מצינן התם (לא.) דמצוה לאגד הלולב משום "זה קלי ואנוהו", ואפי' אי לא אגדו כשר, חזינן דואנוהו אינו לעיכובא. וא"כ קשה דין אגד לפי ר' אחא בר יעקב? וביאר החת"ס, דישי ב' מיני הידור מצוה. דהמצוה עצמה צריכה הידור כמו ד' מינים, או כתיבת השם הקדוש, וכן בכל המצוות, ומעכב נמי, אבל מי שכבר קנה ד' מינים והם כשרים ומהודרים בעצמותן, אלא שלא אגדו בגמוניות של זהב או שלא אגדו כלל, אין בזה עיכוב כלל, דהוא הידור מבחוק ואינו בעצם המצוה, וכמו שמצינו במביאי קרבן שצריך להביא מובחר שבבהמותיו, ואפי' שחט כחושה כבר, מצוה אפי' בשבת (בקרובן ציבור) להביא אחרת שהיא שמינה משום הידור מצוה, היינו דהוא הידור בעצם

דהא יש שתי ענינים א' על האב וא' על הבן. ואולי זה היה כוונת החת"ס.
ועכשיו יש לנו להבין מהו שיטת תוס' הנ"ל דכתבו ד"ואנוהו" אינו לעיכובא, וכי נעלם מהם הגמ' בגיטין? תי' החת"ס, דהתם איירי דוקא בכתיבת השם בס"ת דהוא משמעות הפסוק ממש, דהיינו זה "קלי" ואנוהו, דהיינו שם השם, התם יש דין ואנוהו לעיכובא אבל

הרב ווילנער מחברי הכולל.

אור מקרא

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו וגו"

הרב אפרים טווערסקי
רב דביהכ"נ תפארת ישראל

לא בשאר מצוות. (ולכאורה צ"ל כן, דאי לאו הכי, והוא בכל המצוות, למה אין עיכוב בגט עצמו דהוא נמי מצוה, ולמה מחלקין התם? ויש לחלק, ודו"ק). וכתב עוד דאפשר דהוי שני כתובים הבאין האחד, דהיינו זה קלי, והדר באתרוג, דדוקא אצלם יש עיכוב בהידור ולא בשאר מצוות.

"וביום השמיני ימול בשר ערלתו", הק' החת"ס דלכא' תיבת "בשר" נראה כמיותר, דהרי מצינו בפ' קרבן פסח (שמות י"ב מ"ד) "וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו וגו'", וכן (שם פ' מ"ח) "וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר וגו'", ולא הזכיר "בשר". ותי' דבאמת קטן בן שמונת ימים לא מיקרי "ערל", דהכינוי "ערל" שייך למי שיש לו ערלת הלב, וידוע דערלת הלב נמשך לאדם ע"י מחשבות אסורות או מאכלות אסורות וכדו' רח"ל, וכמאחז"ל (יומא ל"ט ע"א) תנא דבי ר' ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנא' "ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם" אל תקרא "ונטמאתם" אלא "ונטמטם". ונמצא דקטן בן ח' ימים שעדיין נקי מכל חטא ועון אין לו ערלת הלב, וא"כ לא הוה "ערל", ולא שייך לומר "ימול ערלתו" דהא באמת לית לי ערלה, וע"כ אמר הקרא "ימול בשר ערלתו" דיש לו רק "בשר" הערלה ולא הערלה עצמו, משא"כ בעבד או גר בודאי הוו ערלים גמורים וע"כ כ' בהם "ומלתה אתו" "המול לו" משום שצריכים למולם לגמרי. עכ"ד החת"ס בהוספת נופך.

ונראה דלפ"ד אפשר ליישב מדרש בלתי מובן. דאיתא במדרש (ויק"ד כ"ה ו') ר' עקיבא אומר ד' ערלות הן, נא' ערלה באוזן (ירמי' ו') "הנה ערלה אזנם", ערלה בפה שנא' (שמות ו') "ואני ערל שפתים", נאמרה בלב שנא' (ירמי' ט') "וכל בית ישראל ערלי לב", וכתני "התהלך לפני והי' תמים" הוי אומר זו ערלת הגוף, נגדא אמר כתי' "ובן שמונת ימים ימול וגו'" מהיכן ימול, אם מן האוזן עדיין אינו שומע, אם מן הפה עדיין אינו מדבר, אם מן הלב עדיין אינו יכול לחשב, מהיכן ימול ויהי' שומע ומדבר ומחשב הוי אומר זו ערלת הגוף, עכ"ל המדרש. ואין מן הצורך להאריך בדקדוקים כי המדרש משולל הבנה. והנראה בביאורו הוא עפ"י הידוע מדברי הרמב"ם (בספרו מו"נ) בטעם המילה שהוא להחליש כח התאוה, ועוד ידוע

מספה"ק ומן המציאות, דכשהאדם מתאוה לאיזה דבר, א"א לו לקבל האמת ממי שאמרו מחמת התאוותו לתאוה ההוא, וכן א"א לו לחשוב כראוי מחמת חוזק התאוה, ופעמים גם פיו לא ידבר האמת כדי להשיג את תאוותיו. והשתא יובן דברי המדרש בטוב טעם, שהביא הפסוק "ובן שמונת ימים וגו'" והק' "מהיכן ימול, אם מן האוזן" דהיינו שנמול את ערלת אזנו של התינוק בן ח' ימים, ע"ז אומר המדרש "עדיין אינו שומע" פי' דערלת האוזן נמשך ע"י שמיעת דברים אסורים כלשון הרע, רכילות, ליצנות, שקר וכדו', ותינוק זה הלא עדיין אינו שומע ול"ל ערלת האוזן, "אם מן הפה" דהיינו שנמול את ערלת פיו הנמשך להאדם מחמת שמדבר דברים אסורים הלא "עדיין אינו מדבר", וא"א שיהי' לתינוק ערלת פה, "אם מן הלב" דהיינו שנמול את ערלת לב שלו "עדיין אינו יכול לחשב" וא"כ מהיכן יומשך לו ערלת הלב הנמשך להאדם ע"י מחשבות רעות וכדו', וכמש"כ החת"ס דבודאי אין לו ערלת הלב. ומסיק המדרש "מהיכן ימול ויהי' שומע ומדבר ומחשב" פי' מהיכן ימול שעי"ז יחלש כח התאוה כדי שיוכל להיות שומע, דהיינו שיוכל לקבל האמת ממי שאמרו מבלי שתאוותיו יסתירו ממנו את האמת, ושיוכל לדבר תמיד את האמת מבלי שיכריחו אותו השגת תאוותיו להוציא דבר שקר מפיו, ושיוכל לחשב האמת מבלי שתאוותיו יבלבלו את מחשבתו "הוי אומר זו ערלת הגוף", וכמש"כ הרמב"ם הנ"ל שעי" מילת ערלת הגוף נחלש כח התאוה וממילא יוכל לשמוע ולדבר ולחשב באמת. ובזה אפשר לומר שזהו מה שמברכים בשעת הברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", דהיינו כשם שנכנס לברית בלי שום ערלה לא ערלת האוזן ולא ערלת הפה לא ערלת הלב ולא ערלת בשר, וכמש"כ החת"ס, כן יכנס לתורה ולחופה ולמע"ט, בלא שום ערלה, שעי" ברית מילה יחלש כח התאוה שלא יומשך עליו שום ערלה כל ימי חייו.

הרב טווערסקי לומד עם הכולל בוקר אשר להכולל בביהכ"נ תפארת ישראל.